

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd
Institut politologických studií

Projekt diplomové práce

Al-Káida před a po teroristických útocích z 11. septembra 2001

Jméno: Diana Andraščíková
Akademický rok: 2012/2013

1. Vymedzenie témy

Al-Káida je fundamentalistická islamská skupina založená po rusko-afgánskej vojne z roku 1979 Usámom bin Ládinom, ktorý využil dobre vycvičených a vyzbrojených mudžahidínov a naverboval ich do svojej novovzniknutej skupiny, ktorú pomenoval Al-Kaida, v preklade Základňa. Cieľom al-Káidy je zbaviť moslimské krajiny západného vplyvu, zvrhnúť režimy moslimských krajín pod západným vplyvom a dosadiť na ich miesta fundamentalistické islamské režimy, prípadne založiť emirát alebo kalifát po vzore z minulosti. Po teroristických útokoch z 11. septembra 2001, za ktoré bola zodpovedná práve al-Káida, Spojené štáty vyhlásili vojnu proti terorizmu a zamerali sa na odstránenie vedenia al-Káidy a zničenie teroristických útočísk najmä v Afganistane. 1. mája 2011, v tajnej operácii americká špeciálna jednotka zabila zakladateľa a lídra al-Káidy, Usámu bin Ládina. Cieľom tohto výskumu bude zistiť do akej miery bola al-Káida oslabená alebo naopak zmena štruktúry z hierarchického usporiadania na sieťové usporiadanie bez jasnej štruktúry ostala al-Káida rovnako alebo viac nebezpečná.

Téma je stále veľmi aktuálna napriek oficiálnemu ukončeniu vojny proti terorizmu Obamovou administratívou. Terorizmus je jedným najsekuritizovanejších fenoménov a prítomnou hrozbou. Teroristické organizácie sú vplyvnou súčasťou medzinárodných vzťahov a ovplyvňujú zahraničné politiky nielen veľmocí, ale aj ostatných štátov. Sú prítomné na všetkých kontinentoch, snažia sa zviditeľniť regionálne problémy a dosiahnuť politické ciele prostredníctvom násilia. Tejto charakteristike podlieha aj al-Káida, ktorej jadro operuje z územia Pakistanu, avšak pričlenené a spojenecké skupiny operujú od územia Magrebu cez Sýriu, Irán, Irak až po Pakistan. Hlavným predmetom tohto výskumu teda budú hlavné determinanty akcieschopnosť Al-Káidy v priebehu jeho pôsobenia.

Výskumná otázka:

Hlavná výskumná otázka tejto práce je: „Aké faktory ovplyvňovali akcieschopnosť Al-Káidy po 11. septembri 2001?“

2. Základné hypotézy výskumu:

- a. Štruktúra organizácie ovplyvňuje jej akcieschopnosť a teda zmena štruktúry organizácie na štruktúru sieťovú viedla k posilneniu útočného potenciálu skupiny a k zvýšeniu obranyschopnosti Al-Káidy.
- b. Defragmentácia organizácie, zmeny vo vedení a zmeny v geografickom zameraní skupiny viedli k oslabeniu sily celej skupiny a znížili jej schopnosť dosiahnuť určených cieľov.

- c. Vyhlásenie vojny proti terorizmu a zvýšený počet medzinárodných síl bojujúcich proti Al-Káide neovplyvnil schopnosť Al-Káidy dosahovať svoje ciele a rozširovať svoju vojenskú základňu.

3. Vysvetľovaný jav a jeho aspekty

Javom, ktorý bude v tomto výskume vysvetľovaný je sila a schopnosť al-Káidy zaútočiť nielen na západné ciele, ale taktiež schopnosť dosiahnuť politické ciele a to zvrhnutie moslimských režimov podporovaných Západom a dosadenie fundamentalistických islamských režimov. Dvoma aspektmi tohto javu, na ktoré sa zameriam sú počet útokov v dekáde pred a po teroristických útokoch z 11. septembra, ktorý vypovedá o sile organizácie a počet členov a krajín, v ktorých je al-Káida prítomná, čo bude vypovedať o jej schopnosti šíriť ideológiu a naberať nových členov. To je samozrejme výsledkom manažérskych schopností vedenia, ktoré nie je presne hierarchicky vymedzené ako v minulosti. Výsledky analýzy týchto dvoch stanovených aspektov budú zobrazovať aktuálny stav organizácie a určovať možný vývoj do budúcnosti, čo sa dá ešte od al-Káidy vo vzťahu k ich cieľom očakávať.

3.1. Metodológia, operacionalizácia a použité dáta

Diplomová práca bude rozdelená na dve základne časti. V prvej, kvantitatívnej časti bude vzťah medzi premennými skúmaný na základe korelácie. Tento vzťah medzi možnými faktory ovplyvňujúcimi akcieschopnosť Al-Káidy bude ďalej skúmaný v druhej, kvalitatívnej časti, v ktorej bude prevedená hĺbková analýza zmien štruktúry vnútri Al-Káidy, spôsobov, ktorými medzinárodný boj proti terorizmu ovplyvnil chod organizácie atď. V záverečnej časti budú dáta z prvej časti porovnávané s kvalitatívnou analýzou a výsledok bude generalizovaný tak, aby mohol byť aplikovaný aj na iné teroristické skupiny. Výstupy oboch častí budú taktiež použité s cieľom potvrdiť alebo vyvrátiť aktuálnu schopnosť a silu al-Káidy zaútočiť nielen na západné ciele, ale aj jej silu a vplyv na Blízkom Východe a Severnej Afrike.

Premenné:

Nezávislá premenná:

1. Zmeny v štruktúre organizácie
2. Zmeny vo vedení
3. Prítomnosť doktríny GWOT

Závislá premenná: akcieschopnosť Al-káidy

Operacionalizácia premenných:

Závislá premenná bude vo výskume nadobúdať dve hodnoty, prvá hodnota bude určená počtom útokov prevedených Al-Káidou a druhá hodnota bude určená počtom štátov, v ktorých Al-Káida operuje. Prvá nezávislá premenná bude dosahovať hodnotu 0 v prípade, že v skúmanom roku Al-Káida nepredstavovala sieťovú štruktúru, hodnotu 1 bude prvá nezávislá premenná získať pokiaľ v skúmanom roku Al-Káida bola organizovaná ako sieť. Druhá nezávislá premenná bude nadobúdať hodnoty 0 pokiaľ v skúmanom roku nedošlo k zmene vedení, a hodnotu 1 získať, pokiaľ k zmene vedenie došlo. Tretia nezávislá premenná môže nadobúdať hodnotu 0 v prípade, že v skúmanom roku nebola prítomná doktrína vojny proti terorizmu a nadobudla hodnotu 1 v prípade, že táto doktrína bola presadzovaná.

Metodológia:

V práci bude kombinovaná kvantitatívna analýza a kvalitatívna komparácia.

Metóda:

Okrem štatistickej korelácie bude použitá metóda súvisiacich rozdielov, kedy kauzálna premenná je vyjadrená prostredníctvom zrovnávania hodnôt závislých a nezávislých premenných a v prípade, že nezávislé premenné nadobúdajú rovnakých hodnôt ako premenné závislé, sú potom premennými kauzálnymi. (cit. Drulák, P. a kol. (2008) Jak zkoumat politiku. Portál, s.71)

V teoreticko-analytickej časti zapracujem tému al-Káidy do kontextu vedenia globálneho džihádu, najmä proti Spojeným štátom a následného vyvolania vojny proti terorizmu zo strany Západu. Komparatívno-analytická časť sa bude zaoberať zmenami vo vývoji al-Káidy ako teroristickej skupiny a predovšetkým komparáciou zmien pred a po teroristických útokoch z 11. septembra 2001. Zmeny sa budú týkať vybraných cieľov al-Káidy, z lokálnych útokov až po vyhlásenie vojny Spojeným štátom v roku 1996. Taktiež sa zmeny budú týkať štruktúry, ktorá sa po americkej invázii do Afganistanu v roku 2001 zmenila z hierarchickej organizovanej a centralizovanej štruktúry na sieťovú štruktúru, ktorá bola voľnejšou. Tieto faktory sa budú vyhodnocovať s ohľadom na zmenu fungovania organizácie, ako sa zmenilo postavenie jadra, závislosť jednotlivých zložiek al-Káidy, spôsob organizovania útokov, náročnejšia komunikácia medzi lídrami zložiek a následná väčšia samostatnosť fungovania zložiek.

3. Osnova práce

1. Úvod do témy

2. Kvantitatívna analýza faktorov
3. Kvalitatívna analýza
4. Záver

4. Zoznam literatúry a ďalších zdrojov

4.1. Monografie:

Burgat, F. (2008). *Islamism in the Shadow of Al-Qaeda*. Austin, University of Texas Press.

Gerges, F. (2011). *The Rise and Fall of Al-Qaeda*. New York: Oxford University Press.

Mohamedou, M. (2007). *Understanding Al-Qaeda. The Transformation of War*. London: Pluto Press.

Naylor, D. (2009). *Al-Qaeda in Iraq*. New York: Nova Science Publishers, Inc.

Scheuer, M. (2006). *Thourgh our enemies' eyes. Osama bin Laden, Radical Islam, and the Future of America*. Washington D.C.: Potomac Books, Inc.

4.2. Články:

Jenkins, B. *Al-Qaeda After Bin Laden*. 2011.

http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/testimonies/2011/RAND_CT365.pdf

Jones, S. *Resurgence of al-Qaeda*.

<http://www.rand.org/pubs/periodicals/rand-review/issues/2012/fall/leadership/resurgence-of-al-qaeda.html>

Jones, S. *The Future of Al-Qaeda*. 2011.

http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/testimonies/2011/RAND_CT362.pdf

Jones, S. *Al Qaeda Is Far From Defeated*. 2012.

<http://online.wsj.com/article/SB10001424052702304723304577369780858510366.html>

Jones, S. *Re-Examining the Al-Qaeda Threat to the United States*.

http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/testimonies/CT300/CT396-1/RAND_CT396-1.pdf

4.3. Dokumenty:

Bergen, P. *Al-Qaeda, the Organization: A Five-Year Forecast*. 2008.

Bergen, P., Cruickshank P. *Revisiting the Early Al-Qaeda: An Updated Account of its Formative Years*.

Brown, Ch. *The „Fall of the Towers“ and International Order*. 2002.

Fishman, B. *Using the Mistakes of al-Qaeda's Franchises to Undermine Its Strategy*. 2008.

Neumann, P., Evans R., Pantucci, R. *Locating Al-Qaeda's Center of Gravity: The Role of Middle Managers*. 2011.

Soherwordi, S., Ashraf, S., Khattak, S. The Characteristic Traits of Terrorism and Interpretation of Jihad by Al-Qaeda and Taliban in the Pak-Afghan Society.

Sawer, R., Foster, M. The Resurgent and Persistent Threat of al-Qaeda. 2008.